

Hans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storthing om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst var samlede.

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders,

Gjøre vitterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storthing Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst var samlede:

Examen artium er i 1894 bestaaet af 278 Kandidater mod 222 i 1893.

Den ved kongelig Resolution af 3die September 1890 nedsatte Kommission til at tage under Revision de gjældende Bestemmelser om det høiere Undervisningsvæsen har i Høst afgivet sin Indstilling.

Restaurationsarbejderne i Trondhjems Domkirke har været fortsatte i Hovedtaarnet og Tverskibene.

Restaurationen af Haakonshallen paa Bergenhus er ligeledes fortsat; endel Afslutningsarbejder m. v. staar endnu tilbage.

Den ved kongelig Resolution af 4de Oktober 1890 nedsatte Kommission til Behandling af Spørgsmaal om Geistlighedens Lønningsmaade og Kirkernes Indtægter m. v. har afgivet Forslag til Lov om geistlige Embedsmænds og Kirkesangeres Lønninger.

Efter fortsat Salg af Dele af geistlige Embedsgaarde i Henhold til Lov af 19de Juni 1882 udgjorde Præstegaardsfondets Kapital ved Udgangen af sidste Regnskabsaar den 30te Juni 1894 omtrent Kr. 2 609 000,00 og er saaledes i Regnskabsaaret steget med omtrent Kr. 135 000,00.

Oplysningsvæsenets Fonds Kapital, der den 30te Juni 1893 udgjorde Kr. 17 675 950,13, er i Regnskabsaaret 1893—94 gaaet op til Kr. 17 777 964,22, hvoraf ca. Kr. 2 255 500,00 tilhører forskellige Embeder og Bestillinger. Det geistlige Byggefonds Kapital, der ved Udgangen af Regnskabsaaret 1892—93 udgjorde Kr. 425 140,32, har i Aaret 1893—94 ikke faaet nogen Forøgelse.

Det geistlige Enkepensionsfonds Kapital udgjorde den 30te Juni 1894 Kr. 4 168 089,39

og Fondets disponible Rentebeholdning samme Dag Kr. 290 804,59.

Det Nordlandske Kirke- og Skolefonds Kapitalformue var ved Udgangen af forrige Budgetaar den 30te Juni 1894 Kr. 1 249 646,23.

I det sidstforløbne Aar er der meddelt naadigst Stadfæstelse paa 47 offentlige Stiftelser og Legater med en samlet Kapitalformue af Kr. 2 078 030,00.

Antallet af de for Høiesteret henstaaende upaadømte Sager, der ved Udgangen af 2den Session 1893 var 155, nemlig 5 kriminelle og 150 civile, udgjorde ved Udgangen af 2den Session 1894 271, nemlig 15 kriminelle og 256 civile.

Udgifterne ved Undersøgelse af Lovovertrædelser m. v., der i Budgetaaret 1892—93 udgjorde omtrent Kr. 1 160 000,00, har i Budgetaaret 1893—94 andraget til Kr. 1 200 000,00.

Antallet af Strafarbeidsfanger har gennemsnitlig udgjort 632 mod 595 i 1893. Ved Udgangen af 1894 var Antallet 665, hvoraf 557 Mænd og 108 Kvinder.

Sundhedstilstanden har i det hele taget været tilfredsstillende. Influenza er optraadt, særlig i Aarets første Kvartal, men neppe i saadan Grad som det foregaaende Aar. Flere af de almindelige smitsomme Sygdomme har havt epidemisk Udbredning, dog ikke i nogen særlig fremtrædende Udstrækning.

Høsten har i de søndenfjeldske Amter og vestover indtil Stavanger Amt samt i det Trondhjemske givet Middelsaars Udbytte eller derover, medens Udbyttet i de bergensiske, Romsdals og de 3 nordligste Amter har været under et Middelsaars. I det hele kan Udbyttet sættes til Middelsaars. Kvaliteten har været god. Vaarsæden har i den største Del af Landet, nemlig i de østen- og søndenfjeldske samt de trondhjemske Amter, givet Udbytte som i Middelsaar eller noget derover, medens den i Almindelighed paa Vestlandet og i de nordligste Landsdele har givet endog adskilligt derunder. Udbyttet af Vaarsæd kan derfor i det hele sættes til henimod et Middelsaar, hvorimod Vintersæden, der dog spiller en forholdsvis ubetydelig Rolle, gav adskilligt derunder. Potetehøsten gav et Udbytte, som kun i de 6 nordligste Amter kan

sættes til over et Middelsaars. I den øvrige Del af Landet var den i Almindelighed derunder.

Skreifiskeriernes Udbytte har været ualmindeligt rigt og deres Værdi adskilligt over Middels. Sildefiskerierne har med Hensyn til Fangstmængde givet et usædvanlig ringe Udbytte; det samme gjælder med Hensyn til Fangstværdien, om end i mindre Grad, da Priserne var høie.

Industrien har for flere Grenes Vedkommende arbeidet under mindre gunstige Vilkaar.

Handelsomsætningen med Udlandet har overhovedet været betydelig navnlig for Indførselens Vedkommende, hvis Værdi er gaaet adskilligt op.

For Trælasthandelens Vedkommende har det forløbne Aar ikke været videre fordelagtigt, om end noget bedre end 1893.

Fiskehandelen har for enkelte af dens Grene været ret livlig og for disse givet et godt Resultat.

For Skibsfarten har Konjunkturerne i det hele været særdeles uheldige. Handelsflaaden er imidlertid antagelig bleven lidt forøget.

Tilgangen paa Laanemidler har været rigelig, og var Rentefoden lavere ved Aarets Udgang end ved dets Begyndelse.

Udvandringen har aftaget ganske betydeligt.

Forholdene i Værdalen efter den Distriktet i 1893 overgaaede Ulykke er forsaavidt forbedrede, som de gjenlevende skadelidte Personer ved Hjælp af de indkomne Pengemidler er bleve sat i nogenlunde tilsvarende økonomisk Stilling som før Ulykken.

Postvæsenets Indtægter, hvis Stigning i næstforrige Aar var mindre end sædvanligt, har i det sidst forløbne Aar igjen tiltaget omtrent med det i de sidste Aar vanlige Beløb, medens Telegrafvæsenets Indtægter viser nogen Nedgang. Saavel Post- som Telegrafnettet er i Aarets Løb udvidet. Ved Aarets Udgang har Capkolonien tiltraadt Verdenspostforeningen, som derved nu i alt væsentligt omfatter hele den civiliserede Verden.

De statsunderstøttede private Dampskibes Fart har i det hele givet et forholdsvis tilfredsstillende Udbytte.

Udgifterne til Skydsvæsenet viser efter den nye Skydslov nogen Nedgang.

Arbejdsdriften ved de af Stortinget bevilgede Jernbaneanlæg samt Vei- og Vandbygningsarbejder er foregaaet i det væsentligste overensstemmende med den for samme lagte Plan, ligesom ogsaa de bevilgede Arbejder til Forbedring af Havneforhold og Seilløb paa Kysten er under Udførelse.

Ligeledes har de i 1894 besluttede nye Jernbaneanlæg delvis været under Forberedelse.

Efterat Statsjernbanen Hamar—Tretten og Privatbanen Os—Nestun er aabnet for almindelig Trafik, udgjør Længden af de i Drift værende Jernbaner i Landet 1 730 km.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikrings-Indretning forsikrede Bygninger udgjorde den 1ste Juli 1894 for:

Kjøbstad-Afdelingen . . .	Kr. 566 153 420,00
Land-Afdelingen	» 314 271 750,00

Tilsammen Kr. 880 425 170,00

Kjøbstad-Afdelingens opsparede Fond var ved Udgangen af 1894 steget til ca. Kr. 3 360 000,00, medens Land-Afdelingen til samme Tid viste et Underskud af omtrent Kr. 295 000,00. Beholdningen udgjorde pr. 31te December 1894 for Kjøbstad-Afdelingen Kr. 3 407 116,80 og for Land-Afdelingen Kr. 23 207,55.

Rigets Toldintrader, der for indeværende Budgettermin er anslaaede til Kr. 21 200 000,00, har i Aaret 1894 udgjort Kr. 21 700 000,00.

De Maalebrevne, der er udfærdigede for norske Fartøier i Henhold til den paa Foranledning af Udtalelser i Stortinget afgivne kongelige Resolution af 14de September 1893 er nu blevne anerkjendte i følgende Stater: Sverige, Danmark, Tyskland, Østerrig-Ungarn, Storbritannien og Irland, Nederlandene, Belgien, Frankrige, Italien, Rusland og Finland, Tyrkiet, Grækenland, Amerikas forenede Stater og Haiti.

Brændevinsafgiften, der for Budgetterminen 1893—94 var anslaaet til Kr. 3 800 000,00, har

for samme Tidsrum udgjort Kr. 4 333 000,00, hvori fragaar Kr. 357 000,00, nemlig Afgiftsgodtgørelse for udført Brændevin Kr. 205 000,00 og for Brændevin anvendt til teknisk eller videnskabeligt Brug Kr. 152 000,00.

Maltafgiften, der for Budgetterminen 1893—94 var anslaaet til Kr. 2 000 000,00, har i samme Tidsrum udgjort Kr. 2 239 000,00, hvori kommer til Fradrag Kr. 27 000,00 som Skattegodtgørelse for til Udlandet udført Øl.

Kongsberg Sølvværk har i Budgetaaret 1893—1894 givet en Produktion af 4 705 kg. fint Sølv.

Ved Myntindretningen paa Kongsberg er i 1894 udmyntet for Statskassens Regning Kr. 500 000,00 og paabegyndt yderligere Udmyntning af Kr. 250 000,00 i forskjellig Skillemynt.

Rigets Statsgjæld, der ved Udgangen af 1893 udgjorde Kr. 124 626 000,00, er i 1894 forøget ved Optagelsen af et nyt 3½ pCt. Statslaan, stort £ 2 188 000 eller Kr. 39 676 000,00, til Konvertering af den gjenstaaende Del af det 4 pCt. Statslaan af 1880, til Jernbanebygning, til Udredelse af et Laan til Statsbanerne samt til Forøgelse af Hypothekbankens Grundfond, men samtidig formindsket foruden ved de sædvanlige Afdrag paa Statsgjælden ved Indfrielsen af Restbeløbet Kr. 19 132 000,00 af det sidstnævnte Statslaan og beløb sig ved Udgangen af 1894 til Kr. 144 585 000,00.

Statskassens kontante Beholdning, som ved Udgangen af 1893 udgjorde Kr. 10 109 000,00, var ved Udgangen af 1894 gaaet op til Kr. 11 113 000,00.

Statskassens Aktiver, som ved Udgangen af 1893 udgjorde omtrent Kr. 60 045 000,00, beløb sig ved Udgangen af 1894 til ca. Kr. 62 541 000,00.

Hypothekbankens Grundfond er i det forløbne Aar bleven forøget med et Tilskud af Statskassen, stort 1 Million Kroner, og udgjør nu Kr. 12 500 000,00. Banken har for 1894 udstedt en Serie 4 pCt. rentebærende Hypothekbankobligationer til Paalydende Kr. 8 500 000,00, der i sin Helhed er afhændet til et Konsortium efter en Kurs af 99⁹/₁₆ pCt. Banken har i 1894 udlaant Kr. 11 423 000,00, hvoraf dog

Kr. 1 115 000,00 er likvideret ved Inddragning eller Konvertering af ældre Restlaan.

Armeens Vaabenøvelser fremmedes som sædvanligt.

Krigsmateriel af forskjelligt Slags er anskaffet for til Raadighed staaende Midler.

Befæstningsanlæggene ved Drøbaksund fortsattes, hvorhos Forsvarsanlæg paabegyndtes til Sikring af Bergens By og Havn.

Den geografiske Opmaaling fortsattes i Nordre Helgelands Fogderi i Nordlands Amt, hvorhos Lofotens Opmaaling paabegyndtes.

Ombefaring fandt Sted i 3 Amter.

Krokingen af Finmarkens Amt er fortsat.

Hydrografiske Undersøgelser fandt Sted i den ydre Del af Kristianiafjorden, i Trondhjemsfjorden og Namsenfjorden paa Nordsiden af Frøien, mellem Vegen og Dønnesø samt i Mundingen af Ranenfjord.

Dyblodningen er naaet til en Linie 1 Mil Vest for Nordkyn og til en Afstand fra Land af indtil 16 Sjømile.

8 nye Karter udkom.

Ved Marinens Hovedværft er Dampkanonbaad af 2den Klasse «Æger» fuldført, Torpedobaadene af 1ste Klasse «Varg» og «Raket» snart fuldendte og Arbeidet paa Dampkanonbaad af 1ste Klasse No. 4 fortsat. Endvidere er Bygningen af 2 Torpedobaade, No. 10 og 11, efter Anbud overdraget Trondhjems mekaniske Verksted.

Til Øvelse for Officerer og Mandskaber er foretaget Togt med Dampkorvetten «Nordstjernen» som Kadetskib.

Til Rekrutøvelser efter den nye Udskrivningslov udrustedes 3 Kystforsvarsafdelinger og Exercerskibet «Kong Sverre». Øvelser med passivt Minemateriel er foretagne ved Fredrikstad og i Drøbaksund, med aktivt Torpedomateriel ved Horten. Dampkanonbaaden «Ellida» er for Tiden paa Togt i de amerikanske Farvande.

Chefs- og Redningsskibet «Heimdal» afsendes i Mai Maaned til Ishavet til Assistance for norske Sæl- og Bottlenosefangere og har fra Midten af Oktober været udrustet til et ca. 3 Maaneders Redningstogt.

Fyre er tændte paa Guldholmen ved Jeløen i Kristianiafjorden samt paa Tarven i Søndre Trondhjems Amt, og 29 nye Fyrlamper og Fiskefyre er anbragt, hvorhos flere Fyre er forandrede og forstærkede.

Nye Mærker og Fortøiningsindretninger er anbragt paa forskjellige Steder af Kysten, hovedsagelig i Fiskeridistrikterne.

Revisionsdepartementet har i det forløbne Aar faaet afgjort og revideret et forholdsvis betydeligt større Antal Regnskaber end i foregaaende Aar. Desuagtet er Antallet af uafgjorte Regnskaber steget navnlig som Følge af den videre Gjennemførelse af den nye Hærorrdning og af de ved Loven af 6te Juli 1892 foreskrevne Rekrutøvelser for Sjøvæbningen, hvorved er tilkommet en stor Del nye Regnskaber.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storthing med al Kongelig Naade og Yndest velbevaagen.

Givet paa Kristiania Slot den 15de Februar 1895.

Under Vor Haand og Rigets Segl

Oscar.

(L. S.)

Emil Stang.

Lehmann.